

Zadeva C-536/22

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

10. avgust 2022

Predložitveno sodišče:

Landgericht Ravensburg (Nemčija)

Datum predložitvene odločbe:

8. avgust 2022

Tožeci stranki:

MW

CY

Tožena stranka:

VR Bank Ravensburg-Weingarten eG

Predmet predloga v postopku v glavni stvari

Tožba za vračilo nadomestila, ki se zaračuna pri predčasnem odplačilu posojila, v zvezi s potrošniško posojilno pogodbo za nepremičnine

Predmet in pravna podlaga predloga za sprejetje predhodne odločbe

Razlaga prava Unije, člen 267 PDEU

Vprašanja za predhodno odločanje

1. Ali je treba pojem „pošteno in objektivno nadomestilo za morebitne stroške, ki so neposredno povezani s predčasnim odplačilom kredita“ v členu 25(3) Direktive 2014/17/EU razlagati tako, da nadomestilo zajema tudi izgubljeni dobiček kreditodajalca, zlasti prihodnja plačila obresti, ki jih izgubi zaradi predčasnega odplačila?

2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen:

Ali vsebuje pravo Unije in zlasti člen 25(3) Direktive 2014/17/EU zahteve glede izračuna prihodkov kreditodajalca iz ponovnega vlaganja predčasno odplačanega potrošniškega kredita za nepremičnine, ki jih je treba upoštevati pri izgubljenem dobičku, in če jih vsebuje, katere?

Zlasti:

- a) Ali se morajo nacionalna pravila za izračun navezati na to, kako kreditodajalec predčasno odplačani znesek dejansko uporabi?
 - b) Ali smejo nacionalna pravila kreditodajalcu dopuščati, da nadomestilo za predčasno odplačilo izračuna na podlagi fiktivnega ponovnega vlaganja v varne vrednostne papirje kapitalskega trga za enako obdobje (tako imenovana metoda aktiva-pasiva)?
3. Ali spada na področje uporabe člena 25 Direktive 2014/17/EU tudi primer, v katerem potrošnik potrošniško kreditno pogodbo za nepremičnine najprej odpove zaradi pravice do odpovedi, ki jo je določil nacionalni zakonodajalec, in nato kreditodajalcu predčasno odplača kredit?

Navedene določbe prava Unije

Direktiva 2014/17/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. februarja 2014 o potrošniških kreditnih pogodbah za stanovanjske nepremičnine in spremembi direktiv 2008/48/ES in 2013/36/EU ter Uredbe (EU) št. 1093/2010 (UL 2014, L 60, str. 34), člen 25(3)

Navedene nacionalne določbe

Bürgerliches Gesetzbuch (civilni zakonik, v nadaljevanju: BGB), zlasti člen 252, člen 490(2), člen 500(2), člen 502, člen 812

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka

- 1 Tožeči stranki sta 11. januarja 2019 s toženo stranko sklenili potrošniško posojilno pogodbo za nepremičnine (v nadaljevanju: posojilna pogodba) za neto znesek posojila v višini 236.000,00 EUR z namenom pridobitve lastniškega stanovanja, ki se oddaja. Posojilna obrestna mera posojila je v skladu s pogodbo o posojilu vezana do 30. januarja 2029.
- 2 V posojilni pogodbi je določeno, da lahko posojilojemalec svoje obveznosti v obdobju vezanosti posojilnih obresti predčasno v celoti ali delno izpolni le, če ima za to upravičen interes.

- 3 V skladu s posojilno pogodbo je treba pri predčasnem odplačilu posojila plačati nadomestilo, ki se zaračuna pri predčasnem odplačilu posojila. Glede tega je v posojilni pogodbi določeno, da je treba banki nadomestiti škodo, ki ji nastane zaradi predčasnega odplačila. Dalje je v posojilni pogodbi določeno, da je treba za izračun te škode uporabiti metodo aktiva-pasiva, ki jo je Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija) štelo za dopustno, in pri kateri se domneva, da se sredstva, ki so se sprostila zaradi odplačila, glede na obdobje veljavnosti naložijo v hipotekarne obveznice. Pri tem izračunu je treba med drugim upoštevati škodo zaradi poslabšanja obrestnih mer kot finančno škodo zaradi predčasnega odstopa od posojila, to je razliko med pogodbenimi obrestmi in donosom od hipotekarnih obveznic z obdobjem veljavnosti, ki ustreza preostalemu obdobju posojila, ki se odplačuje. Poleg tega v skladu s posojilno pogodbo nastane dolžnost plačila ustreznega nadomestila za upravne stroške, ki so povezani s predčasnim odplačilom posojila.
- 4 S prodajno pogodbo z dne 19. maja 2020 sta tožeči stranki za kupnino v višini 255.000,00 EUR prodali nepremičnino, ki se oddaja. Delodajalec je tožečo stranko, pogodbenega vojaka, premestil. Tožeči stranki sta posojilno pogodbo odpovedali 30. junija 2020. Tožena stranka je tožečima strankama v dopisu z dne 9. junija 2020 sporočila, da zahteva nadomestilo, ki se zaračuna pri predčasnem odplačilu posojila, do 30. junija 2020, in sicer v višini 27.614,17 EUR. Tožeči stranki sta to nadomestilo, ki se zaračuna pri predčasnem odplačilu posojila, plačali.
- 5 V dopisu z dne 19. aprila 2021 sta tožeči stranki od tožene stranke zahtevali vračilo nadomestila, ki se zaračuna pri predčasnem odplačilu posojila, in z obravnavano tožbo uveljavljata vračilo tega zneska.
- 6 Tožeči stranki menita, da tožena stranka ni imela pravice do nadomestila zaradi predčasnega odplačila posojila, ker posojilna pogodba ne vsebuje zadostnih podatkov med drugim o izračunu nadomestila, ki se zaračuna pri predčasnem odplačilu posojila. Poleg tega iz Direktive 2014/17 izhaja, da je nadomestilo, ki se zaračuna pri predčasnem odplačilu posojila, lahko le nadomestilo za dejansko nastale stroške in ne sme zajemati izgubljenih obresti oziroma izgubljenega dobička posojilodajalca. Tožeči stranki dalje menita, da hipotetični izračun na podlagi finančno-matematičnih formul ni dopusten.
- 7 Tožena stranka meni, da so v pogodbi v zadostnem obsegu vsebovani vsi zakonsko predpisani podatki. Glede višine zahtevanega nadomestila se tožena stranka sklicuje na ustaljeno sodno prakso Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče), v skladu s katero ima kreditodajalec v primeru upravičenega odplačila kredita, ki je zavarovan s hipoteko, zahtevke, ki je neposredno povezan s škodo zaradi predčasnega odplačila, če mu posojilojemalec v trenutku odplačila dolguje obresti z vezano obrestno mero. Banke naj bi se morale v primeru dajanja posojil praviloma refinancirati in naj bi se same vezale v dolgoročna razmerja s tistim, ki jo financira.

Kratka predstavitev obrazložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 8 Za odločitev v postopku v glavni stvari je pomembno, ali imata tožeči stranki zahtevek iz člena 812 BGB (ki določa pravico do izročitve zaradi neupravičene obogatitve) za vračilo plačanega nadomestila, ki se zaračuna pri predčasnem odplačilu posojila. To bi bilo tako, če tožena stranka ne bi imela pravice do nadomestila, ki se zaračuna pri predčasnem odplačilu posojila.

Prvo vprašanje

- 9 Pravica tožene stranke do plačila nadomestila, ki se zaračuna pri predčasnem odplačilu posojila, bi lahko izhajala iz člena 502(1) BGB. Če pa ta določba ne bi bila združljiva s pravom Unije, zlasti s členom 25(3) Direktive 2014/17, v delu, v katerem se kreditodajalcu kot nadomestilo, ki se zaračuna pri predčasnem odplačilu posojila, prizna celotno nadomestilo njegove škode vključno z izgubljenim dobičkom, tožena stranka ne bi imela pravice do izgubljenega dobička. Glede tega bi bilo treba ugoditi tožbi za vračilo nadomestila, ki se zaračuna pri predčasnem odplačilu posojila.
- 10 Člen 252 BGB določa, da škoda, ki jo je treba nadomestiti, zajema tudi izgubljeni dobiček.
- 11 V skladu s členom 500(2) [BGB] lahko posojilodajalec svoje obveznosti iz potrošniške posojilne pogodbe kadarkoli v celoti ali delno predčasno izpolni (prvi stavek). Če gre za potrošniško posojilno pogodbo, za katero je bila dogovorjena vezana posojilna obrestna mera, pa je to v času trajanja vezanosti na obrestno mero možno le, če ima posojilojemalec za to upravičeni interes (drugi stavek).
- 12 V skladu s členom 502(1) BGB je posojilodajalec v primeru predčasnega odplačila kredita upravičen do „poštenega nadomestila, ki se zaračuna pri predčasnem odplačilu posojila“. Ta določba velja od prenosa Direktive 2014/17 v nemško pravo tudi za potrošniške kreditne pogodbe za nepremičnine. V členu 502 BGB pa ni opredeljeno, kaj točno pomeni pošteno nadomestilo, ki se zaračuna pri predčasnem odplačilu posojila.
- 13 Nemški zakonodajalec ni izrecno prenesel v členu 25(3), prvi in drugi stavek, Direktive 2014/17 vsebovanih zahtev, da se sme zahtevati le „objektivno“ nadomestilo in da nadomestilo ne presega „finančne izgube dajalca kredita“.
- 14 Nacionalna sodna praksa izhaja iz tega, da je treba v skladu s členom 502(1) BGB škodo kreditodajalca še naprej ugotavljati na podlagi odškodninsko-pravnih načel, tako da se lahko izgubljene obresti kreditodajalca tudi po prenosu Direktive 2014/17 v skladu s členom 252 BGB povrnejo kot izgubljeni dobiček.
- 15 Iz besedila in sistematike člena 25 Direktive 2014/17 je mogoče z vidika predložitvenega sodišča razbrati različne smernice glede razlage.

- 16 V skladu s členom 25(1), drugi stavek, Direktive 2014/17 morajo države članice zagotoviti, da ima potrošnik v primeru predčasnega odplačila pravico do zmanjšanja skupnih stroškov kredita in da je to zmanjšanje sestavljeno iz obresti in stroškov za preostalo obdobje trajanja pogodbe. To bi lahko pomenilo, da naj odpadejo obresti in stroški za preostalo obdobje kredita.
- 17 Upoštevanju obresti, ki bi nastopile brez predčasnega odplačila, nasprotuje tudi, da je v skladu s členom 25(3), prvi stavek, Direktive 2014/17 mogoče zahtevati le *neposredno* s predčasnim odplačilom kredita povezane stroške. Zdi se vprašljivo, ali so s tem zajete tudi obresti, ki bi nastopile le brez predčasnega odplačila.
- 18 Poleg tega bi lahko omejevalna besedna zveza „za *morebitne* stroške“ v členu 25(3), prvi stavek, Direktive 2014/17, nasprotovala upoštevanju obresti (v uvodni izjavi 66 Direktive je navedena podobna omejitev „*morebitne* stroške“). Pri predčasnem odplačilu namreč kreditodajalec nujno, ne le *morebiti*, izgubi nadaljnje obresti.

Drugo vprašanje

- 19 Če pravo Unije, zlasti člen 25(3) Direktive 2014/17, sicer ne nasprotuje pravici banke iz člena 502(1) BGB do polnega nadomestila škode vključno z izgubljenim dobičkom, a je nezdružljivo z metodo za izračun prej navedenega nadomestila škode, kot jo dopušča nacionalna sodna praksa, bi bilo treba tožbi prav tako ugoditi, saj v skladu s členom 502(2), točka 2, BGB ni pravice do plačila nadomestila, ki se zaračuna pri predčasnem odplačilu posojila, če potrošnik ob sklenitvi pogodbe ni bil seznanjen z metodo, ki se bo uporabila za izračun. Člen 502(2), točka 2, BGB določa, da ni pravice do nadomestila, ki se zaračuna pri predčasnem odplačilu posojila, če so „v pogodbi nepopolne navedbe o trajanju veljavnosti pogodbe, pravici posojilojemalca do odpovedi ali izračunu nadomestila, ki se zaračuna pri predčasnem odplačilu posojila“. V obravnavanem primeru je tožena stranka tožečo stranko seznanila le z izračunom po tako imenovani metodi aktiva-pasiva. Tožena stranka tako svoje škode naknadno ne bi mogla izračunati po drugi metodi.
- 20 Z vidika predložitvenega sodišča je mogoče iz člena 25 Direktive 2014/17 razbrati različne elementi za izračun nadomestila, ki se zaračuna pri predčasnem odplačilu posojila.
- 21 Zahteva „objektivnega“ nadomestila iz člena 25(3), prvi stavek, Direktive 2014/17 kaže na to, da je mogoče pri izračunu upoštevati le konkretno nastale dejanske stroške. Fiktivni izračun na podlagi finančno-matematičnih ali statističnih vrednosti bi zato lahko bil nedopusten. Na to bi lahko kazala tudi besedna zveza „kadar je upravičeno“ v členu 25(3), prvi stavek, Direktive 2014/17, zlasti, če se ta dostavek v angleški („objective compensation, where justified“) in francoski („objective, lorsque cela s'avere justifie“) različici nanaša na zahtevo objektivnosti.

- 22 Na možnost upravičenosti tudi do fiktivnih izgub pa kaže besedilo člena 25(4), drugi stavek, Direktive 2014/17. V skladu z njim se v informacijah, ki so dane na voljo kreditojemalcu, „količinsko opredelijo posledice, ki bi jih imela [...] izpolnitev obveznosti iz kreditne pogodbe pred njenim iztekom in jasno navedejo vse uporabljene predpostavke. Vse uporabljene predpostavke so smiselne in upravičene.“ Na podlagi tega besedila bi lahko zaključili, da nadomestilo obsega tudi take dejavnike, ki jih je mogoče ugotoviti s pomočjo domnev.

Tretje vprašanje

- 23 Pravica tožene stranke do nadomestila, ki se zaračuna pri predčasnem odplačilu posojila, bi lahko izhajala tudi iz člena 490(2), tretji stavek, BGB, saj tožeči stranki nista le predčasno odplačali kredita, temveč sta pred tem podali tudi izjavo o odpovedi. Če je odgovor na tretje vprašanje nikalen, bi imela tožena stranka pravico do izgubljenega dobička. Če pa bi bil odgovor na tretje vprašanje pritrdilen, bi se v okviru razlage člena 490(2) BGB postavili enaki vprašanji kot pri uporabi člena 502(1) BGB (prvo in drugo vprašanje).
- 24 V skladu s členom 490(2) BGB lahko posojilodajalec predčasno odpove posojilno pogodbo, pri kateri je posojilna obrestna mera vezana in je posojilo med drugim zavarovano s hipoteko, če njegovi „upravičeni interesi“ to dopuščajo (prvi stavek). Tak interes je podan zlasti, če ima posojilodajalec potrebo po drugačnem unovčenju zastavljene stvari, s katero je zavaroval posojilo (drugi stavek). Posojilodajalec mora posojilodajalcu nadomestiti tisto škodo, ki mu nastane zaradi predčasne odpovedi (tretji stavek). Za izračun nadomestila, ki se zaračuna pri predčasnem odplačilu posojila, se v skladu z ustaljeno sodno prakso Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče) prav tako uporabijo odškodninsko-pravna načela, tako da je treba v skladu s členom 252 BGB nadomestiti tudi izgubljeni dobiček.
- 25 V nacionalnem pravu je sporno, ali so pogoji pravice do odpovedi iz člena 490(2) BGB ožji od tistih za predčasno odplačilo iz člena 500 BGB in ali člen 25 Direktive 2014/17 vpliva tudi na razlago člena 490 BGB. Doslej se na področju uporabe člena 490(2) BGB pri razlagi pojma „upravičeni interes“ po pretežnem mnenju zahteva povezava z varstvom svobode gospodarskega delovanja posojilodajalca ravno glede nepremičnine, ki je bila dana v zavarovanje posojila. V nasprotju s tem se ob upoštevanju razlage v skladu z Direktivo šteje, da lahko v okviru člena 500 BGB tudi drugačni upravičeni interesi (na primer razveza zakonske zveze ali brezposelnost) upravičujejo predčasno odplačilo.
- 26 Z vidika predložitvenega sodišča precej kaže na to, da se člen 25 Direktive 2014/17 uporabi tudi, če potrošnik v skladu s členom 490(2) BGB odpove potrošniško kreditno pogodbo za nepremičnino, preden predčasno odplača kredit. S členom 25 Direktive 2014/17 naj bi se zagotovil minimalni standard varstva potrošnikov v primeru predčasnega odplačila. Pri tem ne more biti pomembno, ali je bila pred tem odplačilom uresničena pravica do odpovedi na podlagi nacionalnih pravil. Praviloma potrošnik sploh ne bo vedel, da v njegovem

nacionalnem pravu obstajajo različne določbe za ta pravna položaja. Tudi če pozna obe možnosti, bo morda „za vsak slučaj“ podal odpoved. Če Direktive za te primere ne bi uporabili, mnogi potrošniki ne bi bili deležni ugodnosti svoje pravice do predčasnega odplačila posojila iz člena 25 Direktive 2014/17.

- 27 To velja zlasti, če bo Sodišče pri odgovoru na prvo in drugo vprašanje ugotovilo, da načela za izračun nadomestila, ki se zaračuna pri predčasnem odplačilu posojila, ki so se doslej uporabljala na podlagi nacionalnega prava v okviru členov 500 in 502 BGB, v celoti ali delno niso združljiva s členom 25 Direktive 2014/17. Če bi se nadomestilo, ki se zaračuna pri predčasnem odplačilu posojila, pri uresničevanju pravice do predčasne odpovedi iz člena 490(2) BGB izračunalo drugače kot v okviru predčasnega vračila iz členov 500 in 502 BGB, bi to imelo za posledico, da bi bil potrošnik, ki je svoj kredit predčasno odpovedal, morebiti v slabšem položaju kot tisti, ki brez odpovedi uresniči svojo pravico do predčasnega odplačila. Glede na cilj te pravice, da varuje potrošnika, se zdi torej nujno, da člen 25 Direktive 2014/17 učinkuje tudi v primeru odpovedi, ki je podana pred odplačilom kredita.

DELOVNI DOKUMENT